

บทที่ ๔

บทสรุป

๔.๑ สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ครูใช้เพื่อกระตุ้นศิษย์ในภาษาไทย โดยมีคำถามในการวิจัยว่า ครูใช้พฤติกรรมการใช้ภาษาใดบ้างในวัจนกรรมการกระตุ้น และพฤติกรรมการใช้ภาษาคำกล่าวมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการสื่อสาร ทั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามที่เรียกว่า Discourse Completion Test (DCT) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพเป็นครูในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษาในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครและประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๑๕๐ คน ส่วนสถานการณ์การกระทำผิดในแบบสอบถามที่ต้องมีการแสดงวัจนกรรมการกระตุ้น ผู้วิจัยกำหนดจากข้อมูลความประพฤตินี้ไม่เหมาะสมของนักเรียนประจำปี ๒๕๔๗ จากกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา เดิม) และได้ตรวจสอบกับผู้บอกภาษาที่เป็นครูจำนวนทั้งหมด ๕๐ คน แล้วว่าเป็นสถานการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้จริง

การศึกษาครั้งนี้ สามารถจำแนกผลการวิจัยที่ได้ออกเป็น ๓ ส่วน คือ ๑) พฤติกรรมการใช้ภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการกระตุ้น ๒) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการกระตุ้นกับสถานการณ์การกระทำผิด ๓) เปรียบเทียบผลการวิจัยเรื่องวัจนกรรมการกระตุ้นในภาษาไทยกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๔.๑.๑ พฤติกรรมการใช้ภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการกระตุ้น

จากผลการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการกระตุ้นสามารถจำแนกผลการวิจัยที่ได้ออกเป็น ๔ ประเด็น ดังนี้

๔.๑.๑.๑ พฤติกรรมการใช้ภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการกระตุ้น

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งมีสถานภาพเป็นครูใช้กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏ
 ในวัจนกรรมการดัดเตือนทั้งหมด ๒๕ กลวิธี เรียงลำดับตามค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑. การอ้างกฎหรือสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นเพื่อแสดงว่าการกระทำนั้นไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม
๒. การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรง
๓. การบอกว่าการกระทำนั้นไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม
๔. การแสดงการถาม
๕. การบอกผลร้ายหรืออันตรายของการกระทำนั้น
๖. การเสนอแนะ
๗. การยกตัวอย่างเหตุการณ์ให้เป็นอุทาหรณ์
๘. การแสดงความเป็นห่วง
๙. การกล่าวลงโทษ
๑๐. การสั่งให้เลิกหรือแก้ไขการกระทำนั้น
๑๑. การเล่าหรือถามถึงเรื่องอื่นเพื่อแสดงว่าการกระทำนั้นไม่ถูกต้องเหมาะสม
๑๒. การขอร้องให้เลิกหรือแก้ไขการกระทำนั้น
๑๓. การแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ
๑๔. การแสดงความผิดหวังต่อการกระทำนั้น
๑๕. การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน
๑๖. การโทษสิ่งอื่นหรือผู้อื่น
๑๗. การใช้สำนวน
๑๘. การใช้อุปลักษณ์
๑๙. การใช้ถ้อยคำแสดงความไม่พอใจ
๒๐. การแสดงความไม่เห็นด้วยกับการกระทำนั้น
๒๑. การแสดงว่าไม่ชอบการกระทำนั้น
- ๒๒.. การแสดงการชม
๒๓. การให้โอกาสเลิกหรือแก้ไขการกระทำเดิม
๒๔. การปลอบผู้ฟัง
๒๕. การเสนอความช่วยเหลือ
๒๖. การแสดงความสงสารหรือเห็นใจ
๒๗. การแสดงความตระหนักในสิทธิของผู้ฟัง
๒๘. การแสดงความคาดหวังต่อผู้ฟัง

๒๕. การพูดตลก

๔.๑.๑.๒ วัตถุประสงค์ของกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการตลกตลก

จากผลการวิจัยพบว่านอกจากกลวิธีทางภาษาทั้ง ๒๕ กลวิธี จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการตลกตลกแล้ว กลวิธีดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารอีก ดังนี้

- ๑) การอ้างกฎหรือสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นเพื่อแสดงว่าการกระทำนั้นไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตลกตลกคือ
  - ๑.๑) เพื่อรักษาหน้าของผู้พูด (เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่พอใจจากผู้ฟัง)
  - ๑.๒) เพื่อให้ผู้ฟังเชื่อฟังและคล้อยตามวัจนกรรมการตลกตลก
- ๒) การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรง มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตลกตลกคือ
  - ๒.๑) เพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง
  - ๒.๒) เพื่อรักษาหน้าของผู้พูด (เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่พอใจจากผู้ฟัง)
  - ๒.๓) เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังคล้อยตามวัจนกรรมการตลกตลก (เฉพาะถ้อยคำแสดงเจตนา)
- ๓) การบอกว่าการกระทำนั้นไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ไม่มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตลกตลก
- ๔) การแสดงการถาม มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตลกตลกคือ เพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง
- ๕) การบอกผลร้ายหรืออันตรายของการกระทำนั้น มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตลกตลกคือ เพื่อรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟัง
- ๖) การเสนอแนะ มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตลกตลกคือ เพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง
- ๗) การยกตัวอย่างเหตุการณ์ให้เป็นอุทาหรณ์ มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตลกตลกคือ
  - ๗.๑) เพื่อรักษาหน้าของผู้พูด (เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่พอใจจากผู้ฟัง)
  - ๗.๒) เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือนหรือคล้อยตามวัจนกรรมการตลกตลก
  - ๗.๓) เพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม
- ๘) การแสดงความเป็นห่วง มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตลกตลกคือเพื่อรักษาหน้าด้านบวกของผู้ฟัง
- ๙) การกล่าวลงโทษ ไม่มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตลกตลก

- ๑๐) การสั่งให้เลิกหรือแก้ไขการกระทำนั้น ไม่มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสาร นอกจากการตัดเตือน
- ๑๑) การเล่าหรือถามถึงเรื่องอื่นเพื่อแสดงว่าการกระทำนั้นไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตัดเตือนคือ
- ๑๑.๑) เพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง
- ๑๑.๒) เพื่อรักษาหน้าของผู้พูด (เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่พอใจจากผู้ฟัง)
- ๑๒) การขอร้องให้เลิกหรือแก้ไขการกระทำนั้น มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสาร นอกจากการตัดเตือนคือ เพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง
- ๑๓) การแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสาร นอกจากการตัดเตือนคือเพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง
- ๑๔) การแสดงความผิดหวังต่อการกระทำนั้น มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสาร นอกจากการตัดเตือนคือเพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง
- ๑๕) การใช้ถ้อยคำนัยแฝง มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตัดเตือนคือ
- ๑๕.๑) เพื่อประชดประชัน
- ๑๕.๒) เพื่อลดความตึงเครียดในการสนทนา (เฉพาะถ้อยคำนัยแฝงบางชนิด)
- ๑๖) การโทษสิ่งอื่นหรือผู้อื่น มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตัดเตือนคือเพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง
- ๑๗) การใช้สำนวน มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตัดเตือนคือ
- ๑๗.๑) เพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม
- ๑๗.๒) เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือหรือคล้อยตามวัจนกรรมการตัดเตือน
- ๑๘) การใช้อุปถัมภ์ มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตัดเตือนคือ
- ๑๘.๑) เพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม
- ๑๘.๒) เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังคล้อยตามวัจนกรรมการตัดเตือน
- ๑๙) การใช้ถ้อยคำแสดงความไม่พอใจ ไม่มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสาร นอกจากการตัดเตือน
- ๒๐) การแสดงความไม่เห็นด้วยกับการกระทำนั้น มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการตัดเตือน คือ เพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง
- ๒๑) การแสดงว่าไม่ชอบการกระทำนั้น มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสาร นอกจากการตัดเตือน คือ เพื่อรักษาหน้าด้านลบของผู้ฟัง

- ๒๒) การแสดงการชม มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการดักเตือนคือเพื่อรักษาหน้าด้านบวคของผู้ฟัง
- ๒๓) การให้โอกาสเลิกหรือแก้ไขการกระทำเดิมมีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการดักเตือนคือเพื่อรักษาหน้าด้านบวคของผู้ฟัง
- ๒๔) การปลอบผู้ฟัง มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการดักเตือนคือเพื่อรักษาหน้าด้านบวคของผู้ฟัง
- ๒๕) การเสนอความช่วยเหลือ มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการดักเตือนคือเพื่อ รักษาหน้าด้านบวคของผู้ฟัง
- ๒๖) การแสดงความสงสารหรือเห็นใจ มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการดักเตือนคือเพื่อรักษาหน้าด้านบวคของผู้ฟัง
- ๒๗) การแสดงความตระหนักในสิทธิของผู้ฟังมีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการดักเตือนคือเพื่อรักษาหน้าด้านบวคของผู้ฟัง
- ๒๘) การแสดงความคาดหวังต่อผู้ฟังมีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการดักเตือนคือเพื่อรักษาหน้าด้านบวคของผู้ฟัง
- ๒๙) การพูดตลก มีวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารนอกจากการดักเตือนคือเพื่อลดความตึงเครียดในการสนทนา

เมื่อพิจารณากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือนทั้ง ๒๙ กลวิธีข้างต้นออกตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะใช้กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือน เรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ๑. กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อรักษาหน้าของผู้ฟัง ๒. กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อรักษาหน้าของผู้พูด(เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่พอใจจากผู้ฟัง) ๓. กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อให้ผู้ฟังทราบเจตนาของวัจนกรรมได้ทันที ๔. กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือหรือคล้อยตามวัจนกรรมการดักเตือน ๕. กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม ๖. กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อประจบประชัน และ ๗. กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อลดความตึงเครียดในการสนทนา ผลการวิจัยดังกล่าวนับได้ว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ กลวิธีทางภาษาที่ครูใช้เพื่อดักเตือนศิษย์ในภาษาไทยเป็นกลวิธีความสุภาพมากกว่ากลวิธีตรง

๔.๑.๑.๑ การปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือน

จากผลการวิจัย สามารถสรุปภาพรวมการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือนได้ดังนี้

๑) จากการศึกษาข้อมูลคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าในคำตอบหนึ่งคำตอบ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักใช้กลวิธีทางภาษามากกว่า ๑ กลวิธีขึ้นไป โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ เลือกใช้กลวิธีทางภาษาเพียงกลวิธีเดียวในหนึ่งคำตอบมีเพียงร้อยละ ๑.๕๘ จากคำตอบทั้งหมด และ ส่วนใหญ่จะใช้กลวิธีความสุภาพมากกว่ากลวิธีตรงและพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้กลวิธี จำนวน ๔ กลวิธี คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๕๓ ส่วนจำนวนของกลวิธีที่มากที่สุดในการตอบได้แก่ ๑๐ กลวิธี ซึ่งพบในกลุ่มตัวอย่างเพียงคนเดียวเท่านั้น

๒) การปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาส่วนใหญ่ถึงร้อยละ ๘๔.๕๗ จะ ปรากฏกลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อความสุภาพร่วมด้วยเสมอ ทั้งที่เป็นการปรากฏร่วมระหว่างกลวิธี ความสุภาพทั้งหมด หรือปรากฏร่วมกับกลวิธีอื่น เช่น กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อความสุภาพปรากฏ ร่วมกับกลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อโน้มน้าวให้เชื่อถือหรือคล้อยตาม เป็นต้น ซึ่งนับได้ว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีความสุภาพมากกว่ากลวิธีตรง

๓) จากข้อมูลคำตอบยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักเลือกใช้กลวิธีความ สุภาพเพื่อรักษาหน้าของผู้ฟังปรากฏร่วมกับกลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือหรือ คล้อยตาม

๔.๑.๑.๔ การไม่แสดงการคัดค้านและการแสดงการคัดค้านโดยใช้วิธีอื่น

จากผลการวิจัย สามารถสรุปภาพรวมการไม่แสดงการคัดค้านและการ แสดงการคัดค้านโดยใช้วิธีอื่นได้ดังนี้

๑) การไม่แสดงการคัดค้าน แบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

ก. การทำเฉยๆ ไม่แสดงการคัดค้าน

ข. การทำอย่างอื่น โดยไม่แสดงเจตนาคัดค้าน ประกอบด้วย การบอกให้บุคคลที่สามคัดค้าน การปรึกษาหรือขอคำปรึกษาจาก บุคคลอื่น การช่วยเหลือแทนการคัดค้าน และการไม่พูดด้วย

๒) การแสดงการคัดค้านโดยใช้วิธีอื่น แบ่งได้เป็น ๔ ลักษณะ คือ

ก. การนำภาพหรือข่าวที่เป็นอุทาหรณ์มาให้ผู้ฟังดูหรืออ่าน โดยไม่ พูดยอะไรมาก

ข. การแสดงสีหน้าหรือท่าทางไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยในการ กระทำนั้น

ค. การลงโทษโดยไม่แสดงหรือพูดให้รู้

ง. การส่งเสริมและจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

๔.๑.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือน กับสถานการณ์การกระทำผิด

จากผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์การกระทำผิดมีผลต่อความแตกต่างในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือน กล่าวคือผู้พูดใช้กลวิธีความสุภาพในสถานการณ์ที่ผู้พูดเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้ฟังอับอาย เช่น สถานการณ์ที่ผู้ฟังมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับเพื่อนเพศตรงข้าม แต่ใช้ กลวิธีดักเตือนอย่างตรงไปตรงมา ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทันทีในสถานการณ์ที่ผู้ฟังกระทำสิ่งผิดกฎหมาย ในที่นี้ได้แก่ สถานการณ์ที่ผู้ฟังแอบไปเล่นการพนันหลังเลิกเรียนเป็นประจำ ส่วนกลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือหรือคล้อยตามจะใช้ในสถานการณ์ที่จัดเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว (aggressive behavior) ของวัยรุ่น โดยในที่นี้คือสถานการณ์ที่ผู้ฟังชอบก่อเรื่องทะเลาะวิวาทและยกพวกตีกัน และกลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อทำให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรมจะใช้ในสถานการณ์ที่ผู้พูดเห็นว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่ควรทำให้ผู้ฟังเห็นผลร้ายจากการกระทำอย่างชัดเจน ซึ่งได้แก่สถานการณ์ที่ผู้ฟังกินขาดความอ้วน โดยไม่ได้อยู่ในความควบคุมของแพทย์ ทั้งนี้ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ในเบื้องต้น

๔.๑.๓ เปรียบเทียบผลการวิจัยเรื่องวัจนกรรมการดักเตือนในภาษาไทยกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการเปรียบเทียบผลการวิจัยนี้กับงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง พบว่านอกจากกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือนจะมีวัตถุประสงค์เพื่อความสุภาพแล้ว กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือนยังใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นในการสื่อสารอีก เช่น เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อถือหรือคล้อยตาม หรือเพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม ฯลฯ ผลการศึกษาที่ได้แตกต่างไปจากงานวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมประเภทอื่นซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมของผู้ฟังเช่นกัน เช่น งานวิจัยเรื่อง Reprimanding and Responding to a reprimand : A case study of Peruvian Spanish speakers ของ Carmen Garcia (1996) และงานวิจัยเรื่องวัจนกรรมการบริภาษในภาษาไทย ของ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (๒๕๔๗) ที่พบว่าผู้พูดมักจะใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อความสุภาพ เป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่ใช่กลวิธีเพื่อโน้มน้าวใจและทำให้ผู้ฟังเห็นภาพ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการแสดงวัจนกรรมการดักเตือนในวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมอื่น พบว่าการใช้กลวิธีความสุภาพที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือนในวัฒนธรรมไทย จีนและอเมริกันมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในวัฒนธรรมไทยจะให้ความสำคัญทั้งหน้าด้านลบ (Negative face) และหน้าด้านบวก (Positive face) โดยตัวอย่างกลวิธีความสุภาพเพื่อ

รักษาหน้าด้านลบ (Negative politeness) ที่พบมากได้แก่ การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรง และการแสดงการถาม ส่วนกลวิธีความสุภาพเพื่อรักษาหน้าด้านบวก (Positive politeness) ที่พบมากได้แก่ การบอกผลร้ายหรืออันตรายของการกระทำนั้นเพื่อแสดงความหวังดี และการแสดงความเป็นห่วง แตกต่างไปจากในวัฒนธรรมของชาวจีนที่พบว่าชาวจีนส่วนใหญ่มักเลือกแสดงวัจนกรรมการดักเตือนโดยใช้กลวิธีความสุภาพเพื่อรักษาหน้าด้านบวก (Positive politeness) มากกว่ากลวิธีความสุภาพเพื่อรักษาหน้าด้านลบ (Negative politeness) ขณะที่ชาวอเมริกันเลือกใช้กลวิธีความสุภาพเพื่อรักษาหน้าด้านลบ (Negative politeness) มากกว่ากลวิธีความสุภาพเพื่อรักษาหน้าด้านบวก (Positive politeness)

๔.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๔.๒.๑ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะกลวิธีทางภาษาเท่านั้น แต่จากข้อมูลคำตอบที่ได้ผู้วิจัยพบว่า ในบางสถานการณ์กลุ่มตัวอย่างบางคนเลือกใช้วิธีการอื่นๆ เช่น การส่งเสริมให้ทำกิจกรรมอื่นในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับเพื่อนเพศตรงข้าม เป็นต้น

ทั้งนี้ตามแนวคิดทางมานุษยวิทยาถือว่าการทำให้บุคคลสำนึกหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการแสดงการดักเตือนจัดเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization System) ที่มีได้จำกัดเฉพาะกระบวนการขัดเกลาทางสังคมแบบตรง (Direct socialization System) อย่างการแสดงวัจนกรรมการดักเตือนเท่านั้น แต่ยังคงให้การแสดงการดักเตือนโดยวิธีอื่น เช่น การส่งเสริมให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การจัดฝึกอบรมหรือสัมมนา ฯลฯ เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมแบบอ้อม (Indirect socialization System) ที่มีจุดมุ่งหมายให้สมาชิกในสังคมสำนึกหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเช่นกัน (สุพัตรา สุภาพ, ๒๕๒๘) ดังนั้นการศึกษากการแสดงการดักเตือนโดยวิธีอื่นตามกรอบทางมานุษยวิทยาจึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่นักวิชาการกลุ่มอื่น อาจสนใจศึกษาวิจัยต่อไป

๔.๒.๒ นอกจากปัจจัยเรื่องสถานการณ์การกระทำผิดซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งตามแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวิน (Brown and Levinson, 1978, 1987) จะมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีความสุภาพในวัจนกรรมการดักเตือนแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าปัจจัยทางสังคมอื่นๆ ก็มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีความสุภาพในวัจนกรรมการดักเตือนด้วย เช่น ปัจจัยเรื่องระยะห่างทางสังคม ดังจะเห็นได้จากกลุ่มตัวอย่างบางคนเห็นว่าการใช้ภาษาในการแสดงวัจนกรรมการดักเตือนระหว่างลูกศิษย์ที่

สนิทสนมและไม่สนิทสนมมีความแตกต่างกัน จึงเขียนคำตอบลงในแบบสอบถามว่า “หากเป็นลูกศิษย์ในความดูแลที่สนิทจะพูดว่า...แต่ถ้าเป็นลูกศิษย์ในความดูแลที่ไม่สนิทจะพูดว่า...” เป็นต้น

๔.๒.๓ ปัจจัยทางสังคมอื่นๆของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ และระดับชั้นเรียนที่กลุ่มตัวอย่างสอน ก็อาจมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีความสุภาพที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าความแตกต่างระหว่างการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษากับอาจารย์ในระดับมัธยมศึกษาเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากระยะห่างทางสังคมหรือความสนิทสนมของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษากับนิสิตนักศึกษามีระยะห่างมากกว่าหรือมีความสนิทสนมน้อยกว่าอาจารย์ในระดับมัศึกษากับนักเรียน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองประเภทเลือกใช้กลวิธีแตกต่างกัน

๔.๒.๔ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าวัจนลีลา (Style) เฉพาะบุคคลเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการดักเตือน ดังจะเห็นได้จากข้อมูลคำตอบที่กลุ่มตัวอย่างบางคนเลือกใช้ถ้อยคำการแสดงความไม่พอใจซึ่งเป็นกลวิธีตรงในทุกสถานการณ์การกระทำผิด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างบางคน ในทุกสถานการณ์การกระทำผิดเลือกใช้กลวิธีการแสดงความเป็นห่วง เป็นต้น จากข้อมูลข้างต้น จึงอาจมีสมมติฐานได้ว่าวัจนลีลา เฉพาะบุคคลน่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือน

๔.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้อีก เช่น

๑. เนื่องจากการศึกษาวัจนกรรมการดักเตือนในครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาเฉพาะปัจจัยด้านสถานการณ์การกระทำผิด ยังมีปัจจัยทางสังคมอื่นๆ เช่น ปัจจัยระยะห่างทางสังคม เพศ อายุ หรือระดับการศึกษาของผู้พูด ที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือนซึ่งควรศึกษาวิจัยต่อไป เพื่อให้ได้ภาพการสื่อสารในวัฒนธรรมไทยที่สมบูรณ์ขึ้น

๒. การศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมการดักเตือนในวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ ก็เป็นแนวทางการศึกษาที่น่าสนใจเช่นกัน และอาจนำไปเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างชาติได้ เนื่องจากการสอนภาษาในปัจจุบัน มีการนำความรู้เรื่องวัจนกรรมไปใช้มากขึ้น